

RAPORT ȘTIINȚIFIC FINAL

privind implementarea proiectului în perioada aprilie 2022 – martie 2024

Prosopographia Ponti Euxini. Callatis et Odessus

Număr proiect: PN-III-P1-1.1-PD-2021-0132

Director proiect: dr. Annamária – Izabella Pázsint

Mentor: prof. univ. dr. Lucrețiu Mihailescu-Bîrliba

Instituția: Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

I. Obiectivele prevăzute/realizate

Proiectul *Prosopographia Ponti Euxini. Callatis et Odessus* a avut următoarele obiective: O.1. Aducerea la zi a informațiilor epigrafice cu privire la populația orașelor Callatis și Odessus din baza de date Romans 1 by 1; O.2. Îmbunătățirea cunoștințelor noastre asupra populației și societății atestate în orașele Callatis și Odessus. O.3. Diseminarea rezultatelor și educație. Ultimul obiectiv O.4. a presupus identificarea de noi modalități de continuare a cercetării. Pentru perioada desfășurării proiectului, aceste obiective au fost structurate în cele trei etape cronologice, care au presupus unsprezece activități. Toate aceste obiective, etape și activități au fost îndeplinite integral, sub îndrumarea mentorului, după cum urmează:

Etapa 1 (aprilie – decembrie 2022) a presupus: **Aducerea la zi a informațiilor epigrafice cu privire la populația orașelor Callatis și Odessus din baza de date Romans 1 by 1, îmbunătățirea cunoștințelor asupra populației și societății celor două orașe și diseminarea rezultatelor.** Etapa a fost îndeplinită integral, prin desfășurarea a cinci activități specifice:

A.1.1. Analiza critică a surselor epigrafice publicate în *Année Épigraphique*, *Supplementum Epigraphicum Graecum* cu privire la Callatis și Odessus.

În această etapă, au fost analizate publicațiile AE și SEG pentru identificarea de inscripții noi publicate cu privire la populația orașelor Callatis și Odessus, dar și cu privire la recitirea unor inscripții publicate anterior. Ținând cont de numărul mic de noi inscripții publicate în ultimii ani (până la momentul raportării) provenind din aceste orașe, și de noile interpretări, completările au fost minore, așa cum a fost prevăzut inițial (timpul alocat fiind proporțional). Această activitate a fost necesară pentru a avea la dispoziție un eșantion complet. Activitatea a fost îndeplinită integral.

A.1.2. Inserarea informațiilor epigrafice relevante proiectului rezultate din A.1.1. în baza de date prosopografică Romans 1 by 1.

Prin completările rezultate din activitatea anterioară, baza de date open access [Romans 1 by 1](#) cu privire la populația celor două orașe a fost adusă la zi. Informațiile cu privire la inscripții și persoane sunt deci disponibile în format open access, putând fi folosite și descărcate de către oricine (în format Excel sau .csv). În total au rezultat 184 de inscripții (171 în greacă, 11 în latină și 2 bilingve) care atestă persoanele de la Callatis, iar un număr de 311 inscripții (306 în greacă, 3 în latină și 2 bilingve) care atestă persoanele de la Odessus.

Celelalte inscripții fie nu se încadrau cronologic perioadei avute în vedere (respectiv de la primele atestări epigrafice și până în secolul III p. Chr. inclusiv), fie datorită caracterului fragmentar nu au permis identificarea de persoane. Este cazul, de exemplu, al inscripțiilor fragmentare votive care mai păstrează doar numele divinității adorate, nu și informații cu privire la dedicant (spre exemplu inscripțiile ISM III 87 = SEG 45, 920; ISM III 88 = SEG 25, 750; ISM III 93 etc.). Excluse au fost, de asemenea, dedicațiile către împărați, care nu oferă informații prosopografice cu privire la populația celor două orașe. Un astfel de exemplu este inscripția ISM III 58 = SEG 27, 385 în care dedicația către împărat este realizată de către „popor”.

Prin analiza acestor inscripții a rezultat un număr de 428 persoane la Callatis și 844 de persoane la Odessus, persoane înregistrate în baza de date open access [Romans 1 by 1](#). Aceste numere îi reprezintă pe subiecții direcți ai inscripțiilor. Ținând cont de specificul bazei de date, acest număr nu include și persoanele atestate prin patronime (sau mai rar matronime), însă, în lucrarea finală acestea au fost incluse. Activitatea a fost îndeplinită integral.

A.1.3. Analiza critică a tuturor surselor epigrafice cu privire la populația celor două orașe, cercetarea și redactarea de prosopografii individuale (Activitate ce se continuă și în Etapa 2).

În cadrul acestei activități, atenția s-a concentrat asupra persoanelor atestate la Callatis și Odessus, dar și asupra persoanelor provenind din aceste orașe care însă au dat dovadă de mobilitate (temporară/permanentă), respectiv care sunt atestate în alte orașe din proximitate, sau nu. Intenția fiind cea de a surprinde întreaga populație atestată epigrafic provenind din aceste orașe.

Persoanele atestate epigrafic la Callatis ca subiecți direcți (428),¹ sunt relativ reduse numeric, nu doar față de cele atestate la Odessus (844),² ci și față de orașe învecinate precum Istros (1005) și Tomis (1224). O primă clasificare a populației se poate face conform distribuției pe genuri; astfel, la Callatis sunt atestate doar 49 femei, 7 persoane au nume foarte fragmentare prin urmare genul nu a putut fi stabilit, restul persoanelor (92,7 %) fiind bărbați. La Odessus distribuția pe genuri este similară (din punctul de vedere al procentajului): 137 femei, 4 persoane au nume foarte fragmentare prin urmare genul nu a putut fi stabilit, restul persoanelor (90,86 %) fiind bărbați. Ținând cont de slaba reprezentare epigrafică a femeilor, procentajele celor două orașe cu privire la distribuția pe genuri nu este surprinzătoare, acestea se încadrează în tiparele lumii antice.

¹ Respectiv 768 incluzând și subiecții indirecti, purtătorii de patronime/matronime.

² Respectiv 1542 incluzând și subiecții indirecti, purtătorii de patronime/matronime.

Numărul acelor *Kallatianoi* și *Odessitai* atestați în exterior nu este mare (39 și 22), aceștia fiind prezenți atât în imediata vecinătate (spre exemplu la Tomis, Dionysopolis), cât și în orașe mai îndepărtate atât din spațiul pontic (spre exemplu la Apollonia Pontica, Mesambria, Panticapaeum), sau din afara acestuia (spre exemplu la Atena, Oropos, Rhodos). Proveniența lor din aceste două orașe face necesară includerea lor în analiză, pentru a putea avea o perspectivă completă asupra populației, ținând cont și de faptul că în cazul unor persoane putem presupune faptul că au părăsit aceste două orașe doar temporar. Putem presupune aceasta mai ales în cazul persoanelor atestate în centrele religioase (Delphi). În multe cazuri informațiile epigrafice sunt lacunare, prin urmare putem doar intui motivele mobilității (profesionale, religioase, familiale), precum și durata acesteia (temporară/permanentă). Prin comparație cu numărul de străini atestați la Callatis (52) și Odessus (20), numărul acelor *Kallatianoi* atestați în exterior este mai mic, iar cel al *Odessitai* atestați în exterior este similar, similare fiind în mare și orașele de proveniență ale persoanelor sosite la Callatis și Odessus.

În această etapă s-a început și redactarea catalogului prosopografic, ce a fost inclus în cartea finală. Conținutul intrărilor prosopografice din cadrul catalogului au fost realizate pornind de la exemplele existente în cadrul altor lucrări prosopografice de referință (*Prosopographia Ponti Euxini Externa*; *Prosopographia Heracleotica* etc.), pe baza inițiativelor anterioare ale directorului de proiect (*Prosopographia Ponti Euxini. Byzantion*; *Prosopographia Ponti Euxini. Dionysopolis*), dar acestea au fost și adaptate pe baza conținutului informațional al inscripțiilor. Astfel, intrările sunt ordonate alfabetic și cuprind informații cu privire la: numele personal/*duo nomina/tria nomina*; legăturile de rudenie cunoscute; alte legături dezvoltate la nivelul societății; *ethnikon*-ul dacă este menționat; profesia – dacă este menționată; orice alte informații personale care pot rezulta din inscripții; tipul inscripției în care este menționat; datarea inscripției; datele bibliografice esențiale, după modelul de mai jos:

A

1. Ἀγγελίς wife of Γαῦκος; mother of Παράμνοος; votive inscription; 3rd/2nd century BC; Delos; IG XI.4 1238.
2. Αἰσίας; Καλλατιανός; honorary decree; 3rd/2nd century BC; Apollonia Pontica; IGB I² 391 = SEG 62, 661; Ruscu 2004, 151, no. 1; *PPEE* no. 2181.
3. Ἀνθίς; Καλλατιανή; funerary inscription; 3rd century BC; Athens; IG II² 8945; Ruscu 2004, 151, no. 3; *PPEE* no. 2161.
4. Ἀπολλώνιος son of Ἀλφῖνος; Ποντικός ἐκ Καλλάτιος; funerary inscription; 3rd century BC; Oropos; Epigr. tou Oropou 543 = SEG 31, 483; Ruscu 2004, 151, no. 21; *PPEE* no. 2173.

Activitatea specifică anului 2022 a fost îndeplinită integral. Conform planului, această activitate s-a continuat și în etapa următoare, respectiv am continuat analiza eșantionului și redactarea catalogului prosopografic, ce a fost inclus și în monografia finală – pentru redarea completă a populației celor două orașe.

A.1.4. Cercetarea și analiza societăților celor două orașe (Activitate ce s-a continuat și în Etapa 2).

În Etapa 1 s-a început și cercetarea și analiza societăților celor două orașe. Astfel, după identificarea și analiza individuală a persoanelor, s-a trecut la analiza lor în contextul societății din care fac parte. Analiza s-a făcut oraș cu oraș, diacronic, pe secole, până în secolul I a. Chr. (inclusiv; urmând ca în Etapa 2 să se continue cu următoarele secole).

Din rândul societății celor două orașe, așa cum era de așteptat, avem informații mai abundente asupra reprezentanților elitei și mai puține asupra locuitorilor de rând, indiferent de secol. Dacă pe locuitorii de rând îi întâlnim menționați cu precădere în inscripțiile funerare succinte, sau în eventualele inscripții votive, dar fiind de obicei menționați pe un singur monument, pe membrii elitei precum Ariston fiul lui Ariston, tatăl lui Ariston, îi întâlnim în mai multe inscripții (ISM III 40; ISM III 41 = SEG 18, 287; ISM III 42; ISM III 44; ISM III 45 = SEG 27, 384; ISM III 66), în acest caz onorifice, dedicate lor. Exemplul lor este relevant deoarece ei sunt nu doar binefăcători ai orașului Callatis, ci și binefăcători ai cel puțin două asociații locale, prin urmare legăturile lor depășesc cercul elitei; mai mult, nu doar orașul, ci și asociațiile par să fi fost în competiție pentru obținerea privilegiilor celor doi binefăcători.

Printre aspectele studiate se numără și inter-conectivitatea anumitor membri ai societății în afara legăturilor de rudenie. Aceasta este evident atestată mai ales în cazul membrilor elitei, însă marea majoritate a populației celor două orașe este menționată în cercuri familiale, deloc surprinzător ținând cont de faptul că multe dintre inscripții sunt funerare (Callatis: 83 din 274; Odessus: 197 din 345). Pe lângă membrii elitei, inter-conectivitatea persoanelor depășește cercul familial (deși uneori îl și include) și în cazul membrilor asociațiilor private (Callatis: 12 asociații, din secolul III a. Chr. și până în secolul III p. Chr., atestate prin 21 de inscripții; Odessus: 6 asociații cel mai probabil doar din secolele II/III p. Chr., atestate prin 6 inscripții). *Alba* și monumentele votive ridicare menționează componența lor uneori variată din punct de vedere social și juridic, cu implicarea frecventă a membrilor familiei. De exemplu, bine cunoscutul Βακχικὸς θίασος (ISM III 35; ISM III 36; ISM III 42; ISM III 43; ISM III 44; ISM III 45; ISM III 46; ISM III 47; ISM III 80) are în componență mai mulți tați și fii (Ἀπολλόδοτος fiul lui *ignotus* și Ἀσκληπιόδωρος fiul lui Ἀπολλόδοτος; Διονύσιος fiul lui Καλχάδων și Καλχάδων fiul lui Διονύσιος etc.), sau frați (Ἀπολλώνυμος fiul lui Σάτυρος și Εὐφραῖος fiul lui Σάτυρος; Ἀρμαγένης fiul lui Δαμοφῶν și Ἡρέας fiul lui Δαμοφῶν etc.).

Alte aspecte studiate au fost: mobilitatea verticală a anumitor membri ai societății și familiei acestora, stratificarea socială, precum și accesul inegal la prestigiu și interacțiunea dintre grupurile sociale.

Activitatea specifică anului 2022 a fost îndeplinită integral. Conform planului, s-a continuat cu cercetarea și analiza societăților celor două orașe, cu concentrare asupra secolelor următoare, respectiv intervalul I-III p. Chr.

A.1.5. Diseminare (a se vedea mai jos).

Etapa 2 (ianuarie – decembrie 2023) a presupus: **Îmbunătățirea cunoștințelor asupra populației și societății orașelor Callatis și Odessus, diseminarea rezultatelor și educație.** Etapa a fost îndeplinită integral, prin desfășurarea a patru activități specifice.

A.2.1. Analiza critică a tuturor surselor epigrafice cu privire la populația celor două orașe, cercetarea și redactarea de prosopografii individuale (Activitate începută în Etapa 1).

În cadrul acestei activități, atenția s-a concentrat asupra populației celor două orașe (incluzând acele persoane care au dat dovadă de mobilitate temporară, sau permanentă). Intenția fiind cea de a surprinde întreaga populație provenită din aceste orașe și atestată epigrafic.

Ca urmare a analizei surselor epigrafice cu privire la populația celor două orașe, au rezultat aspecte ce au permis creionarea profilului lor. Printre acestea menționăm: vârsta (13 atestări la Callatis, 16 atestări la Odessus); starea civilă (la Odessus, în două cazuri se precizează în mod excepțional existența de-a lungul vieții a două soții. Este vorba despre Ἀγαθήνωρ fiul lui Ἀπολλώνιος, soț al lui Βοών și Τουτάς (IGB I² 178(2)); și Διογένης fiul lui Ζωπυρίων, soț al lui Νάνα și Ἑλλην (IGB I² 174)); profesia avută (la Callatis: στεφανοπλόκος, λιθουργός, χαλκεύς, ἀρχιτέκτων; la Odessus: ἀρχιατρός, ἰατρός, sculptor); precum și evenimente majore de viață (de exemplu răpirea de către barbari, victima pirateriei); dar și activitatea locală (rețelele dezvoltate la nivel local și extern, angrenarea în asociații private locale, ocuparea de poziții); sau motivele decesului (ca urmare a unei boli sau epidemii, la naștere).

În această etapă s-a finalizat și structura intrărilor prosopografice și s-a finalizat redactarea catalogului prosopografic. Catalogul include 768 de intrări prosopografice pentru Callatis și 1542 de intrări prosopografice pentru Odessus.

Intrările au fost clasificate pe orașe (Callatis, respectiv Odessus), fiind ordonate alfabetic conform principiilor prosopografice și cuprind informații cu privire la: un număr de identificare unic; numele personal/*duo nomina/tria nomina*; patronim/matronim (acolo unde se cunoaște); legăturile de rudenie cunoscute; alte legături dezvoltate la nivelul societății; *ethnikon*-ul dacă este menționat; profesia (dacă este menționată); pozițiile ocupate la nivelul societății (religioase, magistraturi etc.), sau la nivelul provinciei, orice alte informații personale care pot rezulta din inscripții (de exemplu: vârsta, apartenența în cadrul unei asociații, numele unității militare și rangul etc.); tipul inscripției în care este menționată persoana; datarea inscripției; datele bibliografice esențiale; link-ul către baza de date prosopografică în care au fost înregistrate ([Romans 1 by 1](#)).

Intrările sunt ordonate alfabetic, dar sunt împărțite în patru categorii: numele lizibile integral, numele ilizibile, numele fragmentare și numele guvernatorilor. Aceștia din urmă au fost introduși drept o categorie aparte deoarece ei nu făceau parte din populația locală, dar sunt menționați de către inscripții.

În cazul persoanelor al căror nume este ilizibil (datorită caracterului fragmentar al inscripției), am optat pentru înregistrarea termenilor (în locul numelui personal) *ignotus*, *ignota*, după modelul:

1278. *Ignota* daughter of Ἀπελλᾶς; wife of *ignotus*; daughter-in-law of Ἀρτεμίδωρος; funerary inscription; 2nd century AD?; Odessus; IGB I² 193; <http://romans1by1.com/rpeople/16390>.

1293. *Ignota/ignotus*; unreadable type of inscription; Roman period; Odessus; IGB V 5072 = SEG 28, 623; the inscription is very fragmentary, but the only word that we can possibly read is that of ἀρχιερέως or ἀρχιερέα, but we cannot specify in which context the title was used.

1316. *Ignotus*; husband of Αὐρηλία Γαειν; son-in-law of Μευαος Σάρδανγος; he lived for XXXV years; funerary inscription; 3rd century AD; Odessus; IGB V 5070 = SEG 28, 621; <http://romans1by1.com/rpeople/15655>.

În cazul persoanelor al căror nume este fragmentar, am optat pentru înregistrarea lui fragmentară, după modelul:

1497. [---]ης son of Θεοτίδης; he was ἀρχιερεύς and ἀγωνοθέτης; honorary inscription; Roman period; Odessus (area); IGB I² 295 = IGB V 5007 = IGB V 5084; <http://romans1by1.com/rpeople/16520>.

Activitatea specifică anului 2023 a fost îndeplinită integral.

A.2.2. Cercetarea și analiza societăților celor două orașe (Activitate începută în Etapa 1).

În Etapa 2 s-a continuat și cercetarea și analiza societăților celor două orașe. Astfel, după identificarea și analiza individuală a persoanelor, s-a trecut la analiza lor în contextul societății din care fac parte. Analiza s-a făcut oraș cu oraș, diacronic, pe secole, din secolul I p. Chr. și până în secolul III p. Chr., conform propunerii de proiect și planului de realizare.

Pentru Callatis, în perioada romană, statutul său de *civitas foederata* se observă și la nivelul societății și la nivel de *epigraphic habit*. Astfel, chiar și după edictul împăratului Caracalla (212 p. Chr.), locuitorii Callatis-ului rareori își afișează cetățenia romană, la fel cum rareori se întâlnesc numele personale/*cognomina* romane. Mai mult, deși cetățenii romani sunt atestați la Callatis începând cu secolul II p. Chr. (prin *cives Romani consistentes (qui negotiantur?)*; ISM III 83), rare sunt cazurile în care aceștia aparțineau elitei. În plus, populația se manifestă epigrafic cu precădere în limba greacă, rare sunt inscripțiile bilingve în greacă și latină (două), precum și inscripțiile în limba latină (11).

Cazurile de mobilitate socială sunt greu de identificat, deoarece cu excepția unora dintre membrii elitei, doar puțini alți locuitori sunt atestați prin mai mult de o inscripție, prin urmare este dificil să urmărim potențiala lor mobilitate verticală. În ce privește mobilitatea verticală în termeni de statut juridic, aceasta poate fi urmărită, spre exemplu în cazul lui Titus Turpillius Hermes (ISM III 83), un libert care în secolul II p. Chr. a consacrat un monument comunității de *cives Romani consistentes* de la Callatis. Se observă slaba reprezentare epigrafică a sclavilor, liberților, a cetățenilor romani, a străinilor și a femeilor. Magistrații și reprezentanții elitei sunt greci, cu o prezență foarte rară a străinilor printre ei.

Pentru Odessus, la fel ca în cazul orașului Callatis, manifestarea epigrafică este una cu precădere de limbă greacă,³ două inscripții bilingve (greacă și latină) și doar trei inscripții în limba latină. În termeni de statut juridic, putem distinge între cetățeni, cetățeni romani, sclavi (δοῦλος, χρηστή) și liberti (ἀπελεύθεροι: Εὐθήης libertul lui Δίων IGB I² 129 și Ἐρμᾶς soțul lui Ἐλπής fiica lui Ἀγαθίας IGB I² 141). Prezența cetățenilor romani este mai numeroasă față de cea de la Callatis, influențată de statutul orașului. Astfel, din totalul de 1542 de persoane atestate epigrafic, 198 sunt cetățeni romani, purtători de *duo/tria nomina*. Cu toate acestea, cei mai mulți (163) sunt Aurelii, obținând deci cetățenia prin edictul lui Caracalla. Aici, printre reprezentanții elitei se numără în mai mare măsură, față de Callatis, cetățenii romani și străinii.

Activitatea specifică anului 2023 a fost îndeplinită integral.

³ Din totalul celor care atestă populația.

A.2.3. Compararea informațiilor asupra populației celor două orașe.

Nu în ultimul rând, în această etapă ne-am concentrat și asupra comparării conținutului materialului epigrafic provenind din cele două orașe. Ținând cont de originea diferită a celor două *poleis* (colonie doriană – Callatis, colonie ionică – Odessus), precum și de evoluția lor diferită din punctul de vedere al statutului juridic (*civitas foederata* – Callatis, *civitas stipendiaria* – Odessus), în cadrul provinciei romane Moesia Inferior, compararea eșantionului lor a fost utilă.

Activitatea a presupus compararea nu doar a populației, cât și a societății în termeni generali, tocmai în vederea sublinierii evoluției celor două orașe grecești. Aceste caracteristici se reflectă în structura populației, în manifestarea epigrafică a acesteia, precum și în structura societății. Menționăm, printre altele, deschiderea societății Odessus-ului față de cetățenii romani, respectiv integrarea lor în rândul elitei locale, în comparație cu situația de la Callatis, unde cetățenii romani ajunși în rândurile elitei reprezintă cazuri singulare. Ca *epigraphic habit*, observăm la Odessus o precaritate a informațiilor rezultate din inscripțiile funerare, în cadrul cărora se specifică de obicei doar numele personal, patronimul și eventualele legături apropiate de familie (soț/soție, fiu/fiică). În plus, mai multe monumente funerare sunt inscripționate și ulterior, respectiv numele soției/soțului, fiului/fiicei au fost adăugate în completarea inscripției inițiale, la o distanță de timp față de cea inițială, după moartea ei/lui. În două cazuri, soții ridică monumentul funerar nu doar pentru sine, ci pentru ambele soții și copii acestora. La Callatis, astfel de cazuri nu sunt identificate, conținutul prosopografic este mult mai bogat, în plus, sunt atestate o serie de inscripții înduioșătoare în versuri (ISM III 130 – ISM III 148).

Activitatea specifică anului 2023 a fost îndeplinită integral.

A.2.4. Diseminarea rezultatelor și educație (Activitate începută în Etapa 1; Activitate ce se continuă și în Etapa 3).

Conform planului de realizare, această etapă a presupus și diseminarea rezultatelor obținute și educație, conform descrierii de mai jos.

Activitatea specifică anului 2023 a fost îndeplinită integral.

Etapa 3 (ianuarie – martie 2024) a presupus: **Diseminarea rezultatelor și identificarea de noi modalități pentru continuarea cercetării.** Etapa a fost îndeplinită integral, prin desfășurarea a două activități specifice, din categoria diseminare, respectiv publicarea unei cărți și identificarea de noi modalități de continuare a cercetării (a se vedea mai jos).

II. Prezentarea rezultatelor obținute, a indicatorilor de rezultat

Etapa 1 (aprilie – decembrie 2022)

Conform propunerii de proiect, pentru perioada aprilie – decembrie 2022 (**etapa 1**) am propus ca livrabile în această categorie: **publicarea unui articol** (într-o revistă cel puțin ERIH+) și **participarea în cadrul unei conferințe internaționale**.

Articolul raportat este: Annamária – Izabella Pázsint, Contribution to the Prosopographia Ponti Euxini Externa. Kallatianoi et Odessitai, *Journal of Ancient History and Archaeology* 9.3, 2022, p. 5-16 (<http://dx.doi.org/10.14795/j.v9i>).

Articolul reprezintă o primă analiză a populației și societății celor două orașe, prin studierea persoanelor care dau dovadă de mobilitate temporară sau permanentă în afara celor două orașe, mai precis în alte orașe pontice, sau în orașe mai îndepărtate. Revista în care a fost publicat articolul este încadrată în categoria **CNCS A** și **ISI Emerging Sources Citation Index**, fiind o revistă indexată în Web of Science, Scopus.

Participarea în cadrul unei conferințe internaționale s-a făcut cu lucrarea: Annamária – Izabella Pázsint, *Prosopographia Ponti Euxini. Callatis et Odessus*, în cadrul The 7th International Black Sea Antiquities Congress, 26 Septembrie – 2 Octombrie 2022, Salonic (<https://web.ihu.edu.gr/icbsa22/>). Lucrarea a cuprins informații despre obiectivele și metodologia proiectului, precum și rezultatele deja obținute și exemple din eșantionul analizat. Conferința aleasă pentru participare și diseminarea rezultatelor este una reprezentativă pentru domeniu și pentru studiul lumii pontice în particular.

Tot în cadrul acestei etape s-a realizat **site-ul proiectului** (<http://romans1by1.com/ppeco/ppeco>), ce conține informațiile necesare pentru identificarea proiectului, precum și obiectivele și rezultatele acestuia, urmând a fi adus la zi constant.

Conform propunerii de proiect, în cadrul acestei etape am participat și la o **formare profesională** suplimentară în analiza de rețele. Mai precis în cadrul workshop-ului internațional *Six Degrees of...A Guide to Social Network Analysis*, susținut de către Dr. Rada Varga, organizat de către The Global Institute for Research, Education & Scholarship (9-30 Iunie 2022). Prin intermediul formării am dobândit cunoștințe suplimentare în folosirea platformei Nodegoat (folosită cu precădere pentru gestionarea de data și vizualizarea acestora) și în folosirea programului Gephi, ambele fiind instrumente de referință în analiza de rețele. Pe lângă partea teoretică, în cadrul cursului am învățat să structurez și să calibrez setul de date, să îl analizez și să îl vizualizez. Competențele obținute mi-au fost de folos în Etapa 2, când am realizat și analize de rețele ale persoanelor mai interconectate din cele două orașe (cu precădere parte din elita locală).

Etapa 2 (ianuarie – decembrie 2023)

Conform propunerii de proiect, pentru perioada ianuarie – decembrie 2023 (etapa 2) am propus ca livrabile: **publicarea unui articol** (într-o revistă cel puțin ERIH+); **participarea în cadrul unei conferințe internaționale**; **organizarea unui workshop pentru studenți** (doctoranzi) și **publicarea unui articol pentru publicul larg**. Toate aceste livrabile au fost îndeplinite, după cum urmează:

Articolul raportat este: Annamária – Izabella Pázsint, Population at Callatis and Odessus. The Roman Soldiers, *Electrum* 31, *sub tipar*. Articolul reprezintă o analiză a

populației și societății celor două orașe, prin concentrarea asupra soldaților și veteranilor din armata romană atestați în aceste teritorii. Ținând cont de statutul celor două orașe drept *civitates peregrinae* (*civitas foederata* în cazul Callatis-ului și *civitas stipendiaria* în cazul Odessus-ului), prezența soldaților și a veteranilor este una excepțională și uneori temporară. Revista în care a fost publicat articolul este încadrată în categoria ERIH+ (indexată în Scopus).

Participarea în cadrul unei conferințe internaționale s-a făcut cu posterul: Annamária – Izabella Pázsint, *Population and Written Culture at Kallatis*, în cadrul Comparative Epigraphy. First International Colloquium, 27-29 Septembrie 2023, Universitat de Barcelona, Barcelona. Lucrarea a cuprins informații despre populația Callatis-ului, așa cum rezultă prin compararea inscripțiilor funerare. Prezentarea s-a concentrat asupra textului, monumentelor și conținutului informațional în vederea identificării diferențelor de statut social, juridic și a capacității financiare a beneficiarilor monumentelor. Conferința aleasă pentru participare și diseminarea rezultatelor este una care s-a concentrat asupra aspectului comparativ al surselor epigrafice.

În plus, am mai participat și la o **conferință națională** cu prezentarea: *Note prosopografice asupra soldaților romani de la Callatis și Odessus*, în cadrul conferinței Materialitatea soldatului roman: obiecte personale, echipament, monumente, 23-24 Noiembrie 2023, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia. Prezentarea a reprezentat un studiu de caz prosopografic asupra câtorva dintre soldații și veteranii atestați aici, cu o concentrare asupra rolului lor local și a rețelelor acestora.

Conform propunerii de proiect, în cadrul acestei etape am **organizat un workshop** ([*Introduction to Digital Prosopography*](#)) pentru **studenți**. În cadrul acestuia au participat 15 studenți de la următoarele instituții: Exeter University (UK), Royal Holloway, University of London (UK), University of Liverpool (UK), Bar Ilan University (IL), University of Belgrade (RS), University of Crete (GR), Babeș-Bolyai University (RO), Universitat de Barcelona (ES), Utrecht University (NL). Workshop-ul a fost organizat online (în limba engleză) pentru a permite participarea unor studenți de la cât mai multe instituții din țară și din străinătate. În cadrul acestuia, studenții s-au familiarizat cu tendințele actuale din studiile clasice și cercetarea prosopografică. Mai precis, au beneficiat de informații și training în domeniul prosopografiei și prosopografiei digitale, precum și domeniilor conexe, precum analizele de rețele sociale și crearea de baze de date. Pe lângă directorul de proiect (*Introduction to Digital Prosopography*), în calitate de invitați au mai fost: mentorul proiectului, Prof. univ. dr. Lucrețiu Mihailescu-Bîrlița (*Introduction to Ancient Prosopography*), precum și Dr. Rada Varga (*Social Network Analysis. Gephi I & II*) și Dr. Angela Lumezeanu (*Databases for Historical Research I & II*), specialiști în aceste domenii.

Publicarea unui articol pentru publicul larg s-a făcut cu articolul Annamária – Izabella Pázsint, *The Greeks Overseas. Population and Society at Callatis*, în cadrul revistei *Ancient History Magazine* (NL), articolul (*sub tipar*) diseminând o parte din informațiile analizate. Mai precis, în cadrul articolului ne-am concentrat asupra orașului Callatis, cu discutarea aspectelor legate de populația și societatea orașului, oferind nu doar o privire de ansamblu, cât și exemple care surprind compoziția populației, preponderența rețelelor familiale și structura societății. Revista a fost aleasă ca urmare a vizibilității acesteia și a prezenței la nivel internațional.

Etapa 3 (ianuarie – martie 2024)

Conform propunerii de proiect, pentru perioada ianuarie – martie 2024 (etapa 3) am propus ca livrabile: **publicarea unei cărți** de specialitate care să includă rezultatele cercetării; **prezentarea** rezultatelor unui grup de specialiști; Toate aceste livrabile au fost îndeplinite, după cum urmează:

Cartea este: Annamária – Izabella Pázsint, *Prosopographia Ponti Euxini. Callatis et Odessus*, Cluj-Napoca, Mega, 2023. Pentru acest domeniu, editura este încadrată în categoria [CNCS A](#).

Prezentarea rezultatelor unui grup de specialiști s-a făcut în luna martie. Ca urmare, directorul de proiect a fost încurajat să continue demersul științific, prin aplicarea abordării unor alte orașe pontice.

III. Impactul estimat al rezultatelor obținute, cu sublinierea celui mai semnificativ rezultat obținut

Rezultatele au fost diseminate către categorii de persoane diferite, de la nespecialiști (articolul pentru publicul larg), la tineri în formare (participanții din cadrul workshop-ului) și specialiști (articolele, cartea, prezentările din cadrul conferințelor naționale și internaționale) într-o manieră neuniformă, proiectul fiind dedicat specialiștilor.

Prin urmare, impactul rezultatelor s-a resimțit în mod diferit asupra acestor trei categorii de persoane. Pentru publicul larg, impactul este unul mai mic, numărul de activități dedicate publicului larg fiind redus. Astfel, impactul este dat de o mai bună cunoaștere a populației antice, prin publicarea articolului în limba engleză, la o revistă internațională pentru publicul larg. Pentru tinerii în formare, impactul rezultatelor este unul mediu. Prin participarea în cadrul workshop-ului, aceștia au intrat în contact cu noile tendințe din domeniu, dezvoltând cunoștințe teoretice, însă și abilități practice de folosire a unor programe (Gephi, AirTable) care pot sta la baza cercetărilor lor viitoare. Pentru publicul de specialitate, impactul este unul semnificativ, populația atestată de sursele epigrafice din Callatis și Odessus fiind studiată în mod exhaustiv, punându-se în lumină nu doar componenta societății, ci și evoluția acesteia de-a lungul secolelor. Astfel, cel mai semnificativ rezultat este dat de publicarea acestei cărți de specialitate, care discută exhaustiv populația atestată epigrafic a celor două orașe antice.

IV. Link-ul către pagina web a proiectului:

<http://romans1by1.com/ppeco/ppeco>

Director proiect
Pázsint Annamária – Izabella

